

Toelichting op het themanummer kastelen en landhuizen

In het kader van het samenwerkingsverband 'Platform de Mariaplaats' vindt op 16 september de landelijke studiedag plaats in Leiden. De Universiteit Leiden is zo vriendelijk geweest de benodigde ruimten ter beschikking te stellen. Bijzonderheid van de locatie Leiden is de aanwezigheid van twee vroege kastelen in de binnenstad die tijdens de middagexcursie bezocht zullen worden. De bekendste en vermoedelijk oudste is de ronde burcht die in het verleden bij herhaling onderzocht is. Minder bekend wellicht is de andere 'burcht', het zogenoemde Gravensteen, sinds 1463 een stedelijke gevangenis met diverse uitbreidingen in de 17de eeuw. Daarvoor en in de eerste aanleg gaat het echter om een vrijstaande toren, opgetrokken uit zeer forse bakstenen, daarop staat een geleiding met een tufstenen mantel en tenslotte een verhoging in kleine bakstenen uit 1464. Van deze laatste fase zijn de rekeningen bewaard en getranscribeerd door drs. J. Dröge (te raadplegen op www.janvanhout.nl, Vestmeesters Rekeningen).

Ter ondersteuning van de activiteiten van de Nederlandse Kastelen Stichting leek het passend aandacht te besteden aan het onderwerp kastelen en daarover ook een themanummer te presenteren. Twee artikelen in dit nummer zijn mede geschreven door ir. Edwin Orsel die sinds enkele jaren als bouwhistoricus actief is voor de gemeente Leiden maar tevens een bijzondere belangstelling heeft voor kastelen. De tweede auteur van die bijdragen is ir. Taco Hermans, werkzaam bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg maar ook bezig met een studie over woontorens, waarvan die te Onsenoort en Well in aanleg voorbeelden zijn.

De redactie is blij met het initiatief van prof. Meischke en dr. Zantkuijl om gezamenlijk het onderzoek naar het inmiddels verdwenen Huis te Capelle bij Rotterdam te heropenen. Chronologisch gezien hebben we hier met het jongste kasteel, eigenlijk een buitenplaats te maken. Het gaat om het initiatief van een kapitaalcrachtige Rotterdamse koopman Johan van der Veken die zijn kans schoon zag toen de tijdens de Tachtigjarige Oorlog de vrede op het platteland weer enigszins hersteld was. Daaraan voorafgaand trakteren de auteurs ons echter op een sub-thema, namelijk op de komst van nieuwe dakvormen, die net als de hoofdopzet van het Huis te Capelle, niet los te zien zijn van de renaissance.

Zoals u uit het colofon van het *Bulletin* heeft kunnen opmaken, zijn enkele mutaties in de bestuursamenstelling doorgevoerd. Tijdens de jaarvergadering van de KNOB te 's-Graveland (zie achterin het verslag van deze bijeenkomst) traden de heren drs. C.W.M. Hendriks en mr. G.W. van Herwaarden statutair af. Hun terugtreden was al eerder bekendgemaakt maar zij voelden zich tot dit moment verplicht om de organi-

satie draaiende te houden. Beide heren hebben een achtergrond bij het ministerie van OCW en daarmee een enorme ervaring in de culturele sector opgedaan, netwerken ontwikkeld, waarvan de Bond jaren lang profiteerde. Bovenal blijft ons hun energieke inzet bij, of het nu ging om het prompt aanleveren van verslagen, het naadloos organiseren van studiedagen of het poneren van heldere meningen ten aanzien van de omgang met het culturele erfgoed. Bestuur en redactie zijn hen veel dank verschuldigd.

Als opvolger van Van Herwaarden, werd drs. F.M. Fox benoemd tot secretaris van het KNOB bestuur. Frans Fox is directeur van het Belasting & Douane Museum te Rotterdam en heeft ruime ervaring in de museumwereld. Hij studeerde geschiedenis aan de Universiteit Leiden en is reserve-officier bij de Koninklijke Marine. Restauratie architect jhr.ir. Diederik Six heeft de functie van vice-voorzitter aanvaard en zal zich vooral bezig houden met de organisatie van studiedagen.

Sinds 1992 was prof.dr. Aart J.J. Mekking verbonden aan de redactie van het *Bulletin KNOB* en daarnaast vele jaren bestuurslid van de KNOB. Met zijn terugtreden dit jaar, als hoogleraar architectuurgeschiedenis aan de Universiteit Leiden, trekt hij zich ook terug uit de Bond. Zijn kennis van middeleeuwse en mondiale architectuur hebben geleid tot diverse waardevolle artikelen en tot aanscherping en begeleiding van bijdragen door anderen.

Tenslotte mag het aantreden van een nieuwe eindredacteur niet onvermeld blijven: dr. Rob Dettingmeijer, architectuurhistoricus en werkzaam bij het Kunsthistorisch Instituut van de Universiteit Utrecht. Hij is een specialist op het gebied van de 20^e-eeuwse (en moderne) architectuur, maar is ook thuis op het terrein van oudere en jongere stedenbouw en heeft veel ervaring met het begeleiden van onderzoek en publicatie.

Namens de redactie, Dirk J. de Vries

De ronde burcht te Leiden (foto Dorian Kransberg, collectie NKS)